

Datum
2023-05-26
Vår referens
Ola Yndeheim
Enhetschef
Ola.Yndeheim@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Tillväxtkommissionen för ett inkluderande och hållbart Malmö – Slutrapport STK-2023-602

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade den 14 oktober 2020 att inrätta en tillväxtkommission för ett inkluderande och hållbart Malmö. Efter två års arbete överlämnar Tillväxtkommissionen nu sin slutrapport. Tillväxtkommissionen presenterar i rapporten rekommendationer och åtgärdsförslag inom områden som kommissionen bedömer är mest relevanta vad gäller Malmös huvudsakliga problem, utmaningar och möjligheter utifrån perspektivet inkluderande och hållbar tillväxt. Det handlar om insatser inom *Näringsliv och entreprenörskap, Arbetsmarknad, Utbildning, Kommunal verksamhet och organisation* samt *Köpenhamn/Danmark och norra Tyskland*. Tillväxtkommissionen ser åtgärder inom dessa områden som centrala för att stärka förutsättningarna för en mer inkluderande och hållbar tillväxt i Malmö.

Stadskontoret föreslår kommunstyrelsen att utan eget ställningstagande skicka ärendet på remiss till stadens nämnder och bolag samt att förklara kommissionens arbete slutfört.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsens skickar, utan eget ställningstagande, slutrapporten inklusive bilagor på remiss till stadens nämnder och bolag med svarsdatum 30 november 2023.
2. Kommunstyrelsen förklarar kommissionens arbete slutfört.

Beslutsunderlag

- Bilagor till Slutrapport maj 2023 Tillväxtkommissionen för ett inkluderande och hållbart Malmö
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 230529 Tillväxtkommissionen för ett inkluderande och hållbart Malmö – Slutrapport
- Slutrapport maj 2023 Tillväxtkommissionen för ett inkluderande och hållbart Malmö

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2023-05-29
Kommunstyrelsen 2023-06-07

Beslutet skickas till

Medlemmar i Tillväxtkommission för ett inkluderande och hållbart Malmö
Malmö stads nämnder och bolag
Omvärlds- och näringslivsavdelningen

Ärendet**Bakgrund och uppdrag**

Kommunstyrelsen beslutade den 14 oktober 2020 att inrätta en tillväxtkommission för ett inkluderande och hållbart Malmö (STK-2020-1243). Kommunstyrelsen beslutade den 9 december 2020 att förordna professor Martin Andersson till ordförande för Tillväxtkommissionen (STK-2020-1522) och den 13 januari 2021 om direktiv och budget för Tillväxtkommissionens arbete (STK-2020-1541).

Av direktivet framgår att Tillväxtkommissionen ska vara oberoende och att målet med kommissionens arbete är att ge kommunstyrelsen ett analytiskt och vetenskapligt grundat underlag med förslag för att på medellång och lång sikt förbättra förutsättningar för en inkluderande och hållbar tillväxt i Malmö. Förslagen och rekommendationerna ska vara policydrivande och realiserbara. Kommunstyrelsen beslutade att avsätta 10 000 000 kronor för kommissionens arbete, fördelat på 4 423 000 kronor för 2021 och 5 577 000 kronor för 2022. Uppskattade kostnader avsåg tjänster, möten, rapporter, kommunikation, utställning mm. Kostnaderna för personal på Tillväxtkommissionens sekretariat har finansierats genom stadskontorets ordinarie budgetram. Finansiering av övriga kostnader för kommissionens arbete har skett genom kommunstyrelsens anslag för projekt och utredningar.

Genom direktivet ålades Tillväxtkommissionen att framlägga en delrapport halvvägs i arbetet och en slutrapport vid kommissionens avslut den 31 december 2022. På grund av Covid-19-pandemin, uppstod stora svårigheter att ingå avtal med forskare för framtagande av kunskapsunderlagsrapporter till kommissionen. Situationen med pandemin begränsade även avsevärt möjligheten till fysiska möten och genomförandet av utåtriktade aktiviteter. Mot bakgrund härav beviljade kommunstyrelsen en förlängning av Tillväxtkommissionens uppdragstid med fem månader, till och med den 31 maj 2023, samt beslutade om ytterligare finansiering motsvarande 650 000 kronor för arvoden, möten, kommunikation och spridningskonferens under förlängningen.

Arbetsprocessen

Tillväxtkommissionen har bestått av 14 kommissionärer och dess sammansättning har varit forskare, experter och praktiker inom bland annat företagande och entreprenörskap, innovation, arbetsmarknad, utbildning och klimat. Kommissionärerna har representerat en bredd av olika forskningsinriktningar och organisationer. Till Tillväxtkommissionen har ett sekretariat varit kopplat, vilket har koordinerat och processlett kommissionens arbete samt, tillsammans med kommissionens ordförande, ansvarat för framtagande av slutrapport. Sekretariatet har bestått av en huvudsekreterare, en utredare, en sekreterare med inriktning kommunikation samt en projektkoordinator.

Tillväxtkommissionen inledde sitt arbete den 24 mars 2021. I arbetsprocessen har kommissionärsmötena varit centrala. Det är vid dessa som kommissionen diskuterat och fattat beslut om beställning av kunskapsunderlagsrapporter och tagit fram åtgärdsförslag och rekommendationer. Totalt har 17 kommissionärsmöten genomförts under uppdragstiden.

Kunskapsunderlagsrapporter

En betydelsefull del i Tillväxtkommissionens arbete har bestått i att beställa vetenskapliga kunskapsunderlagsrapporter. Totalt har elva kunskapsunderlagsrapporter tagits fram på uppdrag av kommissionen inom bland annat områdena arbetsmarknad, utbildning, civilsamhälle, integration, organisation och Malmö-Köpenhamn. Två av rapporterna har författats av tillväxtkommissionärer, medan övriga har skrivits av externa forskare verksamma vid olika lärosäten. Kunskapsunderlagsrapporterna utgör självständiga underlag. I slutrapporten har det varit helhetsbilden, baserad på dels kunskapsunderlagsrapporterna dels andra relevanta rapporter och analyser samt dialog med olika aktörer, som har styrt vad Tillväxtkommissionen anser vara mest angeläget att föreslå för att åstadkomma en inkluderande och hållbar tillväxt i Malmö.

Kunskapsunderlagsrapporterna:

- *Malmö arbetsmarknad och arbetslöshet. Vad förklarar skillnaderna mot riket?* av Martin Nordin, Lunds universitet
- *Malmö och Öresund. Nutid och framtid* av Rikard Forslid, Stockholms universitet
- *Yrkesutbildningen och ungas etableringsförutsättningar. Erfarenheter, utmaningar och möjligheter i Malmö* av Jonas Olofsson, Malmö universitet & Alexandru Panican, Lunds universitet
- *Flyktingars etablering på arbetsmarknaden i Malmö, Stockholm och Göteborg* av Mattias Engdahl & Linus Liljeberg, IFAU
- *Självförsörjning och utanförskap i Malmö* av Johan E. Eklund, Jönköping International Business School och Blekinge Tekniska Högskola & Johan P. Larsson, University of Cambridge
- *The knowledge economy in Malmö and the Malmö-Lund labour market region* av Markus Grillitsch, Magnus Nilsson & Torben Schubert, Lunds universitet
- *Malmö-Köpenhamn: kluster, samverkan och investeringar* av Magnus Andersson, Malmö universitet & Emma Lappi, Copenhagen Business School
- *Integration i städer med en omfattande diversitet i befolkningen. Teoretiska perspektiv, empirisk forskning och en diskussion om implikationer för politik och praktik i Malmö* av Erica Righard, Malmö universitet
- *Lärande genom temporär organisering – projekt, piloter och experiment i Malmö stad* av Mats Fred & Dalia Mukhtar-Landgren, Lunds universitet
- *Engagemang i civilsamhället i Malmö: betydelsen av kontakter mellan grupper för tillit* av Susanne Wallman Lundåsen, Linköpings universitet
- *Förebilders roll för att motverka könsstereotypa utbildnings- och karriärval* av Thomas Åstebro, HEC Paris

Till varje kunskapsunderlagsrapport tillsattes en referensgrupp med rapportförfattare, kommissionärer, medarbetare från berörda delar av Malmö stads förvaltningar och relevanta externa aktörer. Referensgruppernas uppgift har varit att fungera som ett stöd till rapportförfattarna. En viktig del i detta har varit att bistå med kunskaper och erfarenheter under framtagandet av rapporten.

Utöver Tillväxtkommissionens nära dialog med rapportförfattarna till kunskapsunderlagsrapporterna har kommissionen även bjudit in andra forskare för föredrag och diskussion. Exempelvis professor Anders Forslund, IFAU, om *kommunal arbetsmarknadspolitik*; professor Filip Wijkström, Handelshögskolan i Stockholm, om *civilsamhällets bidrag till tillväxten*; docent Stefan Fölster, Better Future Economics, om *hur städer kan arbeta för att främja integration*; docent Magnus Carlsson, Linnéuniversitetet, om *forskning om diskriminering på arbetsmarknaden*; och professor Björn Sandén, Chalmers Tekniska Högskola, och ledamot i Klimatpolitiska rådet, om *hur städer kan främja arbetet*

med miljöteknik, innovation, nya tekniska lösningar och näringslivets omställning och entreprenörskap kopplat till klimatomställning. Även företrädare för Malmö stad och för andra organisationer har bidragit med presentationer inom fördjupningsområden, inom bland annat arbetsmarknad, näringsliv, entreprenörskap och företagande, trygghet, stadsutveckling, infrastruktur och Öresundsregionen.

Dialog och samverkan

Tillväxtkommissionens arbetsprocess har kännetecknats av ett öppet och involverande tillvägagångssätt med dialog och samverkan med företrädare för näringsliv, civilsamhälle och andra organisationer. I enlighet med direktivet tillsattes råd under arbetsprocessen. Fyra råd har följt Tillväxtkommissionens arbete fram till avslut. De har varit *Arbetsmarknadens parter*, *Myndigheter*, *Öresundsregionen* och *Civila samhället* och bestått av deltagare från organisationer på nationell, regional och lokal nivå. Råden har varit ett stöd för kommissionen under dess arbete, bistått med kompetens och erfarenhet, tagit del av rapportutkast samt utgjort en del av kommissionens tentakel ut i samhället för att identifiera utvecklingsmöjligheter. En *referensgrupp med unga* skapades under arbetsprocessen, med deltagare från föreningar i Malmö. Syftet med referensgruppen var dels att möjliggöra för unga i Malmö att ta del av och bidra med sina perspektiv till kommissionens arbete och tillgängliggöra det för ungdomar; dels att möjliggöra för Tillväxtkommissionen att lyssna till och få ta del av ungas perspektiv och inspel i för kommissionen centrala sakområden. Samverkan med Malmö stads förvaltningar har varit viktigt och värdefullt i kommissionens arbete, såväl för att förankra arbetet som för att ta del av befintlig kunskap och erfarenheter i organisationen. Dialog och samverkan har skett främst genom förvaltnings- och bolagschefgruppen men även genom referensgrupperna knutna till kunskapsunderlagsrapporterna, samt i direkt kontakt med berörda delar av förvaltningarna i olika sakfrågor relaterat till kommissionens uppdrag.

Kommunikationsarbetet har varit betydelsefullt i Tillväxtkommissionens arbete. I samband med leverans av rapporter har ett flertal dialogmöten och kunskapsseminarier genomförts: om *yrkesutbildning och ungas etableringsförutsättningar* (i samarbete med kunskapsalliansen Muvah); om *flyktingars etablering på arbetsmarknaden*; om *den superdiversifierade staden* (i samarbete med Malmö stads stadskontor och Malmö universitet); och om *talangattraktion* (i samarbete med Studentkåren i Malmö). Dialogmöte med företrädare för näringslivet i Malmö har hållits vid olika tillfällen, bland annat ett frukostmöte om *framtidens näringsliv i Malmö*. I samarbete med Institutet för hållbar stadsutveckling och Stadsutvecklingspodden har poddavsnitt om Tillväxtkommissionens arbete producerats, bland annat med inriktning på *hållbar tillväxt*; *civilsamhället* samt *superdiversitet*. Tillväxtkommissionens arbete har även presenterats vid ett flertal möten såväl i Malmö stad som hos externa organisationer, via hemsidor och sociala media samt i en rad framtagna filmer.

Slutrapporten

Tillväxtkommissionens slutrapport innehåller totalt 54 åtgärdsförslag inom fem områden. En ledstjärna i Tillväxtkommissionens arbete har varit att åtgärdsförslagen, i enlighet med direktiven, ska ”bidra till Malmös fortsatta utveckling och skapa goda förutsättningar för såväl tillväxt i näringslivet i Malmö som för Malmöborna vad gäller sysselsättning och möjlighet till ekonomisk självförsörjning”. Direktiven lyfter fram att Tillväxtkommissionen tydligt ska fokusera på de utmaningar och möjligheter som finns i Malmö och att åtgärdsförslagen ska vara realiserbara.

Tillväxtkommissionen har diskuterat flera aspekter och definitioner av inkluderande och hållbar tillväxt. Inkluderande tillväxt handlar om tillväxt som bidrar till sysselsättning och förbättrade levnadsvillkor för alla människor i samhället. Hur tillväxten är distribuerad är följaktligen en viktig aspekt i inkluderande tillväxt. Inkluderingen handlar om hur fler människor (i alla delar av

samhället) kan bli delaktiga i tillväxten genom sysselsättning eller företagande, och därmed ta del av tillväxtens vinster.

Tillväxtkommissionen har inte utvecklat någon egen preciserad definition av inkluderande och hållbar tillväxt. Arbetet har präglats av praktisk genomförbarhet på så sätt att, snarare än att ringa in områden utifrån idéer från teoretiska modeller, har valet av områden för åtgärdsförslag baserats på kommissionens bedömning av vad som är Malmös huvudsakliga problem och utmaning utifrån perspektivet inkluderande och hållbar tillväxt. För att göra arbetet operativt har Tillväxtkommissionen utgått från aspekter av inkluderande tillväxt och fokuserat på områden där kommissionen ser störst potential för åtgärder som (i) främjar fortsatt tillväxt och (ii) bidrar till att den blir inkluderande och hållbar.

Områden med åtgärdsförslag

Tillväxtkommissionen presenterar i rapporten rekommendationer och åtgärdsförslag inom en rad områden. Det handlar om insatser inom *Näringsliv och entreprenörskap, Arbetsmarknad, Utbildning, Kommunal verksamhet och organisation* samt *Köpenhamn/Danmark och norra Tyskland*. De områden som kommissionen ringat in harmonierar väl med de byggstenar som ingår i OECD:s ramverk för inkluderande tillväxt. I ramverket ingår följande tre policyområden: (i) investera i människor och platser som hamnat på efterkälken och arbeta för lika möjligheter (ii) främja näringslivsdynamik och inkluderande arbetsmarknader och (iii) utveckla effektiv och anpassad offentlig styrning. Tillväxtkommissionen ser åtgärder inom dessa områden som centrala för att stärka förutsättningarna för en mer inkluderande och hållbar tillväxt i Malmö.

Näringsliv och entreprenörskap handlar om åtgärder som stärker förutsättningarna för tillväxt i alla delar av näringslivet i Malmö. Detta område inbegriper också entreprenörskap och entreprenörskapets roll i Malmös fortsatta tillväxt, samt förutsättningarna för att en större andel av Malmöborna kan bli självförsörjande genom företagande. Åtgärdsförslag inom detta område omfattar bland annat företagsklimat, förutsättningar för soloföretagande, regional samverkan i etableringsfrågor, pendlingsmöjligheter samt tillgång till riskkapital.

Arbetsmarknad är inriktat på flera olika åtgärder som Malmö stad kan vidta för att förbättra Malmöbornas möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden. Det handlar om matchningsinsatser, förmedling av jobb, kommunala arbetsmarknadsanställningar, satsningar på kombinationsinsatser (språkräning i kombination med arbetsträning) samt arbete med att stärka förutsättningarna för policylärande så att Malmö stad över tid får ökad kunskap om vilka insatser som faktiskt fungerar.

Utbildning inbegriper åtgärder som Malmö stad kan vidta för att rusta Malmöbor för såväl arbete som företagande. Det handlar om tidiga insatser i skolan, arbete med studie- och yrkesvägledning, möjligheter till arbetslivskunskap, arbetsförlagda praktikplatser (APL) samt yrkesutbildning.

Kommunal verksamhet och organisation riktar in sig på olika delar av kommunens arbete. Inom detta område lyfter kommissionen Malmö stads arbete med övergripande strategier, framtidsvision, samverkan över förvaltningsgränser, processer för utvärderingar, samt arbete med upphandling som ett sätt att främja innovation och hållbarhet. Kommissionen tar även upp hur Malmö stad kan arbeta för att stärka förutsättningarna för civilsamhällets aktörer och tillika hur Malmö stad, via det kommunala bostadsbolaget MKB, kan utöka arbetet med att motverka socio-ekonomisk segregation.

Köpenhamn/Danmark och norra Tyskland adresserar en förutsättning som är unik för Malmö –

Malmöns geografiska läge med en fast förbindelse till Köpenhamn och i förlängningen norra Tyskland tack vare den kommande tunneln under Fehrman-Bält. Inom detta område har kommissionen adresserat frågor och utvecklat åtgärdsförslag som handlar om Malmö som en del av en integrerad arbetsmarknadsregion med Köpenhamn, näringslivsutveckling och gränsöverskridande klusterbildning, Malmö och den bredare Malmö-Lundregionens attraktivitet för investeringar och företagsetableringar, samt framtida möjligheter tack vare Fehrn Bält-förbindelsen och en möjlig Öresundsmetro.

Tillväxtkommissionen betonar att det inte finns några enkla lösningar på de utmaningar och behov som finns i Malmö. Det som krävs är en bred palett av åtgärder. Förslagen som presenteras av kommissionen ska ses i det perspektivet. De ska också ses i perspektivet av de globala företaget som är rådande och som också gäller i Malmö. Det handlar bland annat om näringslivets strukturomvandling och teknikutvecklingen som bidrar till koncentration av kunskapsintensiv verksamhet till städer och stadsområden. Det handlar också om en växande jobbpolarisering och ökande inkomstskillnader mellan olika kategorier av arbetskraft på arbetsmarknaden. Båda företaget är kopplade till globalisering, teknologiska skiften och strukturomvandling.

Tillväxtkommissionen har valt att fokusera på åtgärder inom områden som kommuner har rådighet över. Det betyder att flera aspekter som påverkar förutsättningarna för en inkluderande och hållbar tillväxt inte berörs i analysen. Kommissionen betonar att inkludering av och samverkan med aktörer från såväl näringslivet, civilsamhälle och akademien är avgörande inom flera av åtgärdsförslagen, för att nå längre i arbetet med inkluderande och hållbar tillväxt i Malmö. Kommissionen framhåller också vikten av långsiktighet i arbetet, där gemensamma mål för aktörerna ökar möjligheterna att nå framgång i insatserna. För att nå en inkluderande och hållbar tillväxt i Malmö krävs ett gemensamt åtagande bland flera aktörer i staden samt en tydlighet i vilken riktning arbetet ska bedrivas för att nå framgång på längre sikt.

Stadskontorets bedömning

Målsättningen med kommissionens arbete har varit att ge kommunstyrelsen ett analytiskt och vetenskapligt underlag för att stärka förutsättningarna för en inkluderande och hållbar tillväxt i Malmö. Tillväxtkommissionens slutrapport utgör ett underlag för Malmöns fortsatta arbete med att förbättra förutsättningarna för en inkluderande och hållbar tillväxt. Stadskontoret anser att slutrapporten erbjuder en genomgång av problem och möjligheter inom för kommunen centrala ansvarsområden. Den sammantagna analysen ger en förståelse för de utmaningar som Malmö har att hantera med målsättningen att vara en inkluderande och hållbar stad.

Den 31 maj 2023 upphör *Tillväxtkommissionen för ett inkluderande och hållbart Malmö* och den 30 juni avslutar Tillväxtkommissionens sekretariat sitt arbete. Erfarenheterna från tidigare kommissioner vittnar om stor efterfrågan av information och kunskap under en tid efter avslutat projekt. Det finns därför skäl att säkerställa att det finns beredskap i form av kompetens och resurser som kan möta detta behov inom stadskontoret. För att analysera de rekommendationer som Tillväxtkommissionen föreslår anser stadskontoret att ärendet bör remitteras till stadens nämnder och bolag. Då materialet är omfattande föreslår stadskontoret en remisstid till den 30 november och att nämnderna och bolagen föreslås svara på hur nämnden/bolaget ställer sig till Tillväxtkommissionens rekommendationer.

Stadskontoret föreslår kommunstyrelsen att utan eget ställningstagande skicka ärendet på remiss till stadens nämnder och bolag samt att förklara kommissionens arbete slutfört.

Ansvariga

Micael Nord Näringslivsdirektör

Magdalena Bondeson Sektionschef

Andreas Norbrant Stadsdirektör